

Hetvenöt éve született Szabédi László

Háromnegyed évszázaddal ezelőtt született Szabédi Székely László romániai magyar író, műfordító, egyetemi tanár. Az évforduló alkalmat ad életútjának és sokoldalú munkásságának felidézésére.

Sáromberkén (Dumbrăvioara) született, 1907. május 7-én. A Marosvásárhely közelében fekvő község nevezetessége, hogy egykor itt élt a könyvtáralapító Teleki Sámuel kancellár (1739–1822), majd azonos nevű Afrika-kutató leszármazottja. Szabédi kolozsvári és strassburgi bölcsészeti és filozófiai tanulmányok után kapcsolódott be az irodalmi életbe. Az Erdélyi Helikon 1935-től közölte írásait. Délia című drámai költeményével és első köteteivel, az Alkotó szegénységgel komoly figyelmet keltett. „A regionalizmust is úgy szólaltatja meg, ahogy kell: európai színvonalon” – írta róla 1940-ben Illyés Gyula.

1940 és 1944 között Bárén tanított. Ekkor jelent meg novelláskötete (Veér Anna alszik, 1941). Tanulmányait Ész és bűbáj címen adta közre. 1942-ben tagja lett az Erdélyi Helikon írói közösségének. Második verseskötete, a Telehold 1944-ben jelent meg.

Bárén gyűjtötte össze diákjaival a Helikonban Bári csujogatások, majd kétnyelvű kiadásban (Zöld levél – Frunză verde címmel) 1945-ben megjelent válogatását a román népköltészetből.

1944 augusztusában létrejött az Erdélyi Magyar Tanács, amely augusztus 23-át, Románia átállását követően az észak-erdélyi antifasiszta ellenállási mozgalmak, a Békepárt, a szakszervezetek és írók részvételével alakult meg. Memorandumot szerkesztettek, amellyel arra próbálták Horthyt rávenni, hogy minél előbb kössön fegyverszünetet, és Erdély északi részét ne tegye hadművelési területté. A Horthyhoz eljuttatott emlékirat egyik megszövegezője Szabédi László volt. A tanács nem érte el célját, de hozzájárult a partizánharcok és az üzemi ellenállás erősödéséhez.¹

A felszabadulás után a Magyar Népi Szövetség kolozsvári lapja, a Világosság szerkesztésével bízták meg, majd a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum igazgatója lett. Közreműködött a helyi Népi Egység című lap szerkesztésében is. 1947-től haláláig a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen esztétikát, irodalom- és művészettörténetet tanított, előadásain nemzedékek sorát nevelte. Költészete leegyszerűsödött, a tudatosan vállalt népi örökséghez hűen újult meg lírája. Az ötvenes években írt versei szatirikus hangvételűek. Életének utolsó időszakában nyelvészeti munkássága került előtérbe. A magyar ritmus formái című, 1955-ben kiadott munkája alapvető költésztani mű.

Esztétikai tanulmányai Nyelv és irodalom címmel jelentek meg 1956-ban.

1959-ben tragikus körülmények között életét vesztette. Mint Kántor Lajos a Romániai magyar irodalom 1944–1970. című kötetében megállapította: „1959 áprilisában, kísértetiesen igazolva a verseiben szereplő sín-motívumot, vonat elé vetette magát.”

Egyik legjelentősebb alkotása az 1958-ban befejezett és 1974-ben a bukaresti Kriterion Kiadónál megjelent A magyar nyelv története című mű. Ebben hatalmas adatmennyiség sajátos rendezésével a finnugor és indoeurópai nyelvek rokonságának bizonyítására tett kísérletet, további kutatásokra indítva a nyelvtudományt. Legutóbb Kántor Lajos szerkesztésében jelent meg válogatás írásaiból Nyém ez a történelem címmel, a Dacia Könyvkiadó pedig vers- és műfordításgyűjteményét adta közre.²

Mindössze ötvenkét évet élt. Életművével példát mutat arra is, hogyan szolgálhatja az író az együtt élő népek megismerését, megértését.

A házsongárdi temetőben a hegyre vezető úttal párhuzamos soron, Tótfalusi Kis Miklós sírjával szemben van Szabédi László nyugalóhelye. Emlékét tisztelettel őrzik olvasói és az irodalomtörténet.

Varga Lajos

¹ Erről bővebben: Nyárády Gábor: Erdély, 1944; Kolozsvár kísérletei. Magyarország, 1969/33. 21. old.

² Szabédi László: Rózsahullató fa. Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár, 1982.